

פתיחת שנת הלימודים תשע"ו (שעליה ידווח בדוח של השנה הבאה). על מינויים אלה כבר הוחל תקנון המינויים וההעלאות החדש שאישר השנה הסנאט, ועיקרו ביטול המעמד של חבר סגל אורח, שקדם עד כה למינוי הסדיר של חברי סגל חדשים. המינויים החדשים, בהפחתת ששת הפורשים (והיוצאים לשבתון לאחר פרישה) של השנה, מביאים את מספר חברי הסגל הבכיר ל־96 בפרוס שנת תשע"ו.

בנושאים של פיתוח קורסים, טכנולוגיות למידה ותכניות לימודים התקדמנו השנה בכמה כיוונים. כיוון אחד היה בניית מתווה חדש לפיתוח ועדכון הקורסים במסגרת תכנון אקדמי חמש־שנתי מתגלגל ברמת המחלקות. את המתווה יזמו ועיצבו פרופ' אביעד חפץ, המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים, ופרופ' שרה גור־רזנבלט, דיקן פיתוח וטכנולוגיות למידה. מתווה זה, שבתכנונו הוחל כבר בתשע"ד, הופעל השנה לראשונה, ואנחנו מצפים שיביא ליתר רציונליזציה בהיצע הקורסים ויבטיח את עדכוןם התדיר.

במישור הטכנולוגי המשכנו להטמיע את הכלים שמאפשרים הנחיה סינכרונית מקוונת ולהרחיב את השימוש בה. המטרה היא להציעה לסטודנטים בקורסים רבים ככל האפשר כחלופת הנחיה נוספת למפגשי ההנחיה פנים אל פנים.

בתחום תכניות הלימודים הצענו לראשונה תכנית במדעי היהדות לתואר ראשון במתכונת דו־חוגית ומסלולי התמחות בתפעול הייצור ובמערכות מידע במסגרת תואר ראשון בהנדסת תעשייה וניהול. כמו כן השקנו, ביוזמתה של פרופ' בתציון עראקיקלורמן, דיקן הלימודים האקדמיים, את התכנית הניסויית ללימודים מכינים שמיועדת לסטודנטים דוברי ערבית.

השנה גם הסתיימה הכנתם של שני מיזמים נוספים: האחד הוא תכניות המשלבות לימודים אקדמיים לתואר ראשון עם לימודי תעודה מקצועיים, בהובלת פרופ' עדיה מנדלסון־מעוז וליפז ויניצקי, ראש מערך לימודי החוץ באו"פ. המיזם הנוסף, בניצוחו של פרופ' חיים סעדון, דיקן הסטודנטים, הוא תכנית סיוע וחונכות אקדמית לסטודנטים יוצאי אתיופיה. התכניות הללו יושקו בסמסטר הראשון של תשע"ו.

במחקר ראינו ברכה גם השנה. חברי סגל האו"פ זכו בשמונה מענקי מחקר של הקרן הלאומית למדע מתוך עשרים וחמש הגשות. זהו שיעור זכייה דומה לממוצע הכלל־ארצי. חמישה

בשנת הלימודים תשע"ה, שאותה דוח זה מסכם, הגיע מספרם הכולל של מקבלי התארים והתעודות באוניברסיטה הפתוחה ליותר מחמש רבבות. מספר מכובד זה מבטא את האמון הרב בדרכה המיוחדת של האוניברסיטה, שמשתקף גם בביקוש הניכר לנתיבים הייחודיים של רכישת השכלה גבוהה שהיא מציעה כחלק משליחותה האקדמית והחברתית.

כדי להמחיש את סדרי הגודל של הביקוש ללימודים באו"פ נציין רק כי בתשע"ה למדו בה 47,057 סטודנטים. 42,865 מהם סטודנטים לתואר ראשון, השקולים לכ־25,000 לומדים בשאר המוסדות להשכלה גבוהה (דהיינו, במונחי סטודנטים של זמן מלא). שיעורם של סטודנטים אלה בקרב כלל הלומדים לתואר ראשון בישראל מגיע ל־12% ול־26% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטאות. אלה הם סדרי גודל נכבדים ביותר.

השנה המשכנו בגיוס נמרץ של חברי סגל חדשים. 12 חברים וחברות סגל בכיר שמינינו בשנת תשע"ד הצטרפו לשורותינו בראשית תשע"ה. בהמשך השנה גייסנו עשרה חברי סגל בכיר נוספים, והם החלו את כהונתם באוניברסיטה עם

חברי סגל זכו במענקים תחרותיים של האיחוד האירופי, הקרן הדו־לאומית גרמניה-ישראל וקרן פולקסוואגן, ושישה חברים נוספים זכו במענקים תחרותיים אחרים.

בימים אלה מסתיימת בנייתה של מעבדת מחקר התנהגותי של האו"פ ברמת אביב. המעבדה תתחיל לפעול בסמסטר הראשון של תשע"ו, ואנו תקווה שמיקומה יביא להיצע גדול דיו של נבדקים על מנת לאפשר פעילות מחקרית עשירה במדעי ההתנהגות.

עוד בשדה המחקר, חתמנו עם מכון סאלד על הסכם להוצאה לאור משותפת של כתב העת הוותיק **מגמות** תוך רענונו והפיכתו לכתב עת בין־תחומי במדעי החברה. במסגרת ההסכם מונתה **למגמות** ועדת מערכת חדשה שבראשה שני עורכים: פרופ' יורם בילו מטעם מכון סאלד ופרופ' יגיל לוי מטעם האו"פ. הגיליון הראשון של כתב העת בלבושו החדש ראה אור לאחרונה, ואנחנו מצפים להצלחתו.

בתחום יחסי העבודה חתמנו השנה, לאחר משאים ומתנים אינטנסיביים, על הסכמים קיבוציים חדשים עם מועצת הסגל הזוטר, שמאוגד ב"כוח לעובדים" ועם ועד הסגל המינהלי, שמאוגד ב"הסתדרות החדשה". בהזדמנות זו אני רוצה להודות לצוות המשא ומתן של מועצת הסגל הזוטר, לוועד הסגל המינהלי ולצוותי המשא ומתן מטעם הנהלת האו"פ על העבודה המאומצת והרצון הטוב ועל הנכונות והיכולת להגיע להסכמים שמיטיבים עם העובדים ועם האוניברסיטה כאחד.

במישור הכלל־מוסדי אישרה השנה מועצת האו"פ כמה תיקונים (נוסף על התיקונים שאושרו בתש"ע) לחוקה ולתקנון הכללי של האוניברסיטה, על מנת להשלים את התאמתם לעקרונות התאגדות האוניברסיטאות של מסמך מל"ג/ות"ת משנת תשס"ד. בעקבות תיקונים אלה אישרו רשמית המל"ג וות"ת את התאמת חוקת האו"פ ותקנונה הכללי לדרישות המסמך. אישור זה הוא תנאי הכרחי לקבלת אוטונומיה מוסדית בתחום של תכניות הלימודים והרשאות אקדמיות אחרות מטעם המל"ג.

בצד היותה שנה של התקדמות בתחומי הפעילות השונים באוניברסיטה, הייתה תשע"ה גם השנה הראשונה זה למעלה מעשור שבה נאלצנו להתמודד עם אפשרות של גירעון תקציבי. בחודשים הראשונים של תשע"ה התברר שאנו צפויים לגירעון בתקציב השוטף של תשע"ה ולמגמה של

אי־התכנסות תקציבית גם בשנים הבאות. חלק מהבעיה נבע מהקטנת ההכנסות משכר לימוד בעקבות ירידה מסוימת (0.7%) במספר ההרשמות בתשע"ה (בדומה, כנראה, לכלל מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל). הפחתה נוספת בהכנסות היא תולדה של גידול בהחזרי שכר לימוד לסטודנטים (בעבור תשלומים מעבר לשכר הלימוד המלא לתואר), של צמצום בהרשמות המאוחרות – הכרוכות בתשלום נוסף – ושל קיטון בהקצבת ות"ת בעקבות מבצע צוק איתן (שהוכנס לבסיס התקציב של ות"ת). ההוצאות, לעומת זאת, גדלו עקב עלייה במספר קבוצות ההנחיה שנפתחו השנה ותוספת משרות במוקד המתעניינים.

על מנת להתמודד עם האתגר התקציבי נקטנו צעדים נקודתיים אחדים לצמצום ההוצאות, מבלי להקטין את מספר המועסקים. צעדים אלה אפשרו לנו לצמצם במידה ניכרת את הגירעון הצפוי בתשע"ה עד כדי ביטולו. צעדים בעלי אופי דומה ינקטו גם בשנת תשע"ו על מנת לאזן את תקציבה.

בד בבד הוחל בשלהי תשע"ה בעבודת תכנון שתכליתה התייעלות, במטרה להביא ליציבות תקציבית בטווח הארוך ולהבטיח בתוך כך את המשך התעצמותה האקדמית של האו"פ במחקר, בהוראה ובשימוש באמצעי התקשוב המשתכללים במהירות. תכנון זה הוא הכרחי לנוכח התחזית של אי־התכנסות התקציב השוטף לאיזון בשנים הבאות, גם אם מספר ההרשמות יוותר בעינו. הסיבה לכך היא פיגורם של מדדי ההכנסות (שכר לימוד והקצבות ות"ת) לעומת מדדי ההוצאות (בעיקר בתחום השכר), שעתידי להימשך בסביבת האינפלציה הנמוכה החזויה למשך בעתיד הנראה לעין.

העבודה על התכנון התקציבי לשנים הבאות משתלבת בחשיבה על התאמת האו"פ לשינויים בסביבה הטכנולוגית והדמוגרפית שבתוכה אנו פועלים: התפתחויות טכנולוגיות מהירות בתחום התקשוב וההוראה האקדמית מצד אחד ותחרות הולכת וגוברת בין המוסדות האקדמיים על "פלחי שוק" לנוכח הירידה במספר הסטודנטים בישראל, הצפויה להימשך עד סוף העשור, מצד אחר.

הנושאים שהתחלנו לטפל בהם בתשע"ה במסגרת זו כוללים בדיקת אפשרויות להגדלת הכנסות, שמבצע צוות בראשותה של חנה קליין, ראש מינהל שירותי הוראה; יצירת אמות מידה לפתיחת קבוצות לימוד, באחריות פרופ' אביעד חפץ; ובחינת מבנה ההוראה ומעמד מרכזי ההוראה שעליה

לסיום, ברצוני להודות לכל חברי קהילת האוניברסיטה על התגייסותם במסירות ובאחריות למאמצי הייצוב התקציבי ולהמשך העשייה במגוון התחומים שבהם אנחנו פועלים. נאחל לעצמנו שמאמצים אלה יבשילו ויאפשרו לאוניברסיטה להמשיך להתפתח ולשמור על מקומה הייחודי בשדה ההשכלה הגבוהה בישראל, ובתוך כך לממש את ייעודה האקדמי ואת שליחותה החברתית.

קובי מצר

נשיא האוניברסיטה הפתוחה

מופקדים פרופ' אורן סופר וצוותו. בשאר הנושאים נטפל בתשע"ו, ובמהלכה יגובש סופית המתווה התכנוני.

לפני סיום, שלוחה תודה מיוחדת לפרופ' בת-ציון עראקי-קלורמן, שסיימה את כהונתה כדיקן הלימודים האקדמיים, תפקיד שביצעה ביעילות ובמסירות רבה, ולפרופ' חיים סעדון, שסיים את כהונתו רבת השנים והמעש כדיקן הסטודנטים. בהזדמנות זו נברך את חיים לקראת תחילת כהונתו כדיקן הלימודים האקדמיים, ואת ד"ר מושיק לביא על מינויו לדיקן הסטודנטים הבא.

האוניברסיטה הפתוחה, רעננה